

vičen soditi o prekoračenju oblasti, pa se pridružuje tudi še nadaljnje vprašanje, kje je kriterij za to presojo, kadar gre za stanovanjskopravne spore.

Ob tem položaju ni moči oporekati praksi upravnega sodišča za Slovenijo v Celju, ki dopušča upravnosodna sredstva proti odločbam stanovanjskih sodišč, ki jih smatra za upravna oblastva. Nesoglasje z državnim svetom v tej stvari je znamenit opomin zakonodajavcu, da mu je dobro paziti, da ne prehitava, kjer naj bi le — sledil. V posameznih pokrajinah naše kraljevine sta zakrivila različnost prava in iz nje potekajoča različna miselnost, da so stanovanjskopolični predpisi glede našega razpravnega predmeta (in morda tudi še v kakem drugem oziru) izenačeni v tekstu zakona, nikakor pa ne v življenju.

Pregled po pravniških revijah.

Pregled časopisa za pravnu filozofiju. Za pravnu filozofiju je od naročitog interesa da se zabeleže: Bd. XI. 1922/23. Heft 3. Logosa (Internationale Zeitschrift für Philosophie der Kultur) i 2. Heft, 1922/1923 (II. Jahrg.) časopisa Philosophie und Recht (Zeitschrift für Philosophie u. Rechtswissenschaft etc.). Logos nam pruža pregled rada i rezultata normativne (Kelsenove) škole sa jednim člankom pri kraju o transcendentalnom (logičkom) idealizmu koji je bio od uticaja na ovu (normativnu) školu. Philosophie und Recht donosi članke ruskih naučnika o ruskoj pravnoj filozofiji.

U Logosu Kelsen razvija u članku Gott und Staat svoju ideju iz svoga dela Der soziologische und juristische Staatsbegriff, 1922 o identičnosti logičke strukture pojmova Bog i država. Kao što se u prirodnim i psihološkim naukama, kao i u samoj filozofiji, pojam supstance zamenjuje pojmom funkcije, tako isto se u državopravnoj nauci pojam države kao suverenog subjekta, suverene pravne ličnosti zamenjuje pojmom funkcionalnog odnosa (odnosa uzajamne zavisnosti) norama jednog pravnog sistema. Po Kelsenu, na taj način državopravna nauka dobija ono isto obeležje koje i psihologija koja izbacuje pojam duše kao supstance. Medjutim, po našem mišljenju jedna ovakva identifikacija čini jednu pogrešku. Bog je u svetu moguć u smislu same Kantove filozofije, ali suvereni pravni subjekt je nemoguć pojam u opšte (u logičkom smislu). Psiholo-

giji koja nam opisuje subjektivna stanja nije potrebna da pretpostavlja da postoji duša (kao supstanca) — to je stvar metafizike. Ali pravna nauka ne može uopšte da shvati državu kao pravni subjekt. Ova pogreška je došla od one težnje transcendentalnog idealizma da unificira naše saznanje koja se naročito ispoljava kod F. Sanderera i preko koga je u glavnom uticala na Kelsena.

Schreier izlaže u članku Die Wiener rechtsphilosophische Schule značaj Kelsenizma koji se sastoji u emancipovanju pravne metode, t. j. pravne teorije od sociologije i politike i daje pregled literature i rezultata ove škole, vodeći polemiku sa F. Sanderom, u jednom pravcu tačno. (U pogledu spominje prof. Weyra i prof. Pitamica kao predstavnike i saradnike ove škole među Slovenima). Mislimo da Schreier, pristalica ortodoksnog Kelsenizma, nije uhvatio značaj druga dva pravca u ovoj školi i nije ih u opšte osetio, — jer oni ili imaju realističkih elemenata ili teže direktno realizmu.

Fritz Sander u svome članku Der Begriff der Rechtserfahrung dolazi već do prilično jasnog shvatanja da pravo nije norma već egzistencijalni sud, da docnije, u jednom članku dodje do jošte jasnijeg. Ali nikako jošte da se emancipuje elemenata normativne teorije, možda pre svega zato, što je pod velikim uticajem transcendentalnog idealizma.

U poslednjem članku Zur Grundlegung der transcendental-philosophischen Methode koji za nas pravnike ima manje značaja nego ostali (Gusta Knittenmeyer-Götte, Bremen) predstavlja nam jasno stupnjeve našeg saznanja i, što je retko u ovoj filozofiji, povlači jednu razliku između teoretske i praktične oblasti koja teško može da govori u korist shvatanja F. Sanderera.

U Philosophie und Recht ruski naučnici izlažu nam razvoj i stanje ruske pravne filozofije i pružaju direktno ili indirektno karakterne crte gledišta u ovoj filozofiji, naročito po materialnoj, etičko-kulturnoj strani. I ako se u ruskoj pravnoj filozofiji mogu konstatovati isti pravci koji i u Evropi, i ako je ona bila stalno u kontaktu sa Evropom i pod njenim uticajem, (članak: Übersicht der neueren rechtsphilosophischen Literatur in Russland), ipak ona pokazuje, pored jednog velikog i obilnog rada na ovoj oblasti, što je već samo po sebi karakteristično, izvesne tipične osobine. One bi, kako nam izgleda, bile sledeće. (1) Vrednost države i prava ima samo relativan značaj. Iznad države stoje moral i religija kao viši stupnjevi vrednosti i kao ciljevi kojima ima da služe (V. naročito članak Novgorodceva. Über die eigentümlichen Elemente der russischen Rechtsphilosophie i članak Gurviča: Die zwei grössten russischen Rechtsphilosophen . . .). (2) U Rusiji ima znatan broj mislioca anarhista, ima ih i medju najvećim (Tolstoj). Ali ruski anarhizam je, za razliku od zapadnog, etički i religiozan (V. naročito članak Spektorskog Der russische Anarchismus i u vezi s tim moj članak Anarhizam i Rusi, Raskrsnica, Beograd 1923). (3) Ruska pravna filozofija ima i originalnih filozofskih ideja iz

čisto teoretske oblasti. To je njen psihologizam. Na ime, ruski pozitivizam se razvio u smislu psihologizma i to do krajnjih mogućnih granica. Najznačajniji predstavnik je Lav Petražicki (sada u Varšavi, ranije u Petrogradu), koji je uneo pored novih ideja, razvijanih moćnom dijalektikom i fantazijom, i nov metod istraživanja (psihološki) i čiji se uticaj, kako se nama čini, može konstatovati u ruskoj nauci, naročito u pitanju odnosa morala i prava. Njegov prethodnik je, poznati na zapadu, Korkunov, čija je opšta teorija prava prevedena na francuski (prevod je sa predgovorom pariskog prof. Larnauda.) (4) Ruska pravna filozofija karakteriše se idejom negiranja suverenosti države (kod Petražickog ona je dobila oštroman i dubok oblik, koliko se sećamo). To naročito važi za poslednji pravac koji u svom psihologizmu potvrđuje normativnost prava i time se dodiruje i ukršta sa pozitivizmom Duguitevim i kriticizmom Kelsenovim, sa školama koje negiraju pojam suverene ličnosti i uzimaju za polaznu tačku normu (idealne logičke forme, pravnu svest ili najzad solidarnost!). (V. članak Landaua *Die Voraussetzung der psychologischen Literatur in Russland*). (5) Pri kraju moglo bi se kao karakteristično spomenuti i to, da je ruska pravna filozofija, zapojena idejama krišćanstva, došla do pune svesti o pravu individue na opstanak (na život). Iz napred navedenog članka *Die zwei grössten russischen Rechtsphilosophen* saznajemo da je o tome objavio i knjigu pomenuti Novgorodcev.

Gj. Tasić.

Policija (Beograd) letnik 1923. *Dr. Dušan M. Subotić: Projekat novog kaznenog zakonika za našu državu* (br. 1.—6., 11.—24.)

Ta razprava ima svojo zgodovino! Ko smo dokončali v stalnem zakonodajnem svetu min. pravde v juliju 1922 načrt za jedinstveni kazenski zakonik, porazdelili smo si člani tega sveta tako, kakor prej pri načrtu za jedinstveni kazenskopravdni red, delo med seboj z namenom, da izdamo nekakšno poloficialno obrazloženje kazenskopravnih idej, ki so sprejete v načrt. Izdelati bi morali vsi člani svoje delo do 1. decembra 1922, a v določenem roku so priposlali redakterju Pravnega Pregleda dr. Subotiću le prečanski člani svoje prispevke. Nato je dr. Subotić priobčil sam vse obrazloženje v »Policiji«. V podrobnosti se ne moremo spuščati. Treba je ugotoviti, da je to delo — delo posameznika, ki je bil tudi član stalnega zakonodajnega sveta, a njegovo delo ne more veljati za poloficialno obrazloženje stalnega zakonodajnega sveta, kakor niti obrazloženje, ki je oficialnemu načrtu kazenskega zakona pridodano, ne ustreza povsem sklepom omenjenega sveta. — *Dr. Gj. Alimpić: Kazneni zakonik i zakonik o postopku sudskom u krivičnim delima.* (br. 1.—6.) Pisec polemizira zelo ostro s »kratkim objašnjenjem ovih zakona«, — prof. dr. Tomo Živanovića (Beograd). — *Dr. Gj. Alimpić: Novi državni svet — stara praksa.* (br. 5, 6.) Pisec zahteva razčiščenje čl. 50. zak. o drž. savetu i upr. sud. glede pristojnosti. — *Mih. Misler: Praznoverje u kriminalistici* (br. 5., 6.). Prinaša staro in novo gradivo o pušćanju raznih

predmetov na licu mesta po storjenem zločinu, prorokovanju iz kart, da se čarovnim potom izsledí zločinec, izkopavanju blaga, tolmačenju sanj in vedeževanju iz dlani, praznoverju pri prisegah. — *Dr. G. Alimpić: Kazneni zakonik i zakon o suzbijanju skupoče životnih namernica i nesavešne spekulacije* (br. 21, 22). O priliki članka, ki ga je prof. T. Živanović objavil v Arhivu (avgust 1923) o »varljivem merenju«, se je dotaknil gori naznanejene polemike Alimpićeve; v tem članku pa mu odgovarja pisec v še ostrejšem tonu dalje! — Razen teh važnejših člankov prinaša letnik 1923 mnogo poročil o ustroju in delovanju policije v nemški republiki (br. 5, 6), v Kotoru (br. 13, 14), v Bolgariji (br. 15, 16), v Zagrebu (br. 17, 18, avtor T. Urbani), v Mariboru (str. 19, 20, avtor Vek. Kerševan), v Sarajevu (br. 19, 20), v Egiptu (br. 23, 24), dalje mnogo poročil o policijskih kongresih in mitingih, . . . toplo pisan nekrolog o Stojanu Protiću s sliko (br. 21, 22). Slednjič je objavil Svet. Vasiljević v br. 15—24 kot dodatek »Register zakona, uredaka, pravila propisa, pravilnika, odredaka, naredaka i razpisa — odštampanih v Služb. Novinama od 1. jan. 1919 god. do 30. aprila 1923.«

Dr. M. D.

Književna poročila.

Alfred Amschl: Aus den Werkstätten des Strafrechtes. Verlag Ulrich Moser, Graz, 1924. Str. 83.

Pisatelj pravi v uvodu, da hoče odgrniti zaveso, ki zakriva tajno delovanje v delavnicah kazenskega prava. Prvotno je nameraval priobčiti zbirko zanimivih kriminalnih primerov iz svojega triinštiridesetletnega službovanja, a to namero je opustil, ostal pa mu je uvod k tej zbirki, in evo ga: ta knjižica bi mu bila uvod.

Najprej navaja druge avtorje, ki so zbrali po aktih povzete kazenskoopravne primere — z justičnimi zmotami (Justizirrtümer), to so zbirke Anselma Feuerbach (1849), Erika Sello (1911) in Alberta Hellwig (1919). Svrhateh zbirke je bila jasna: opozarjati na justične zmote, da se onemogočijo. Krivdo, ki povzroča justične zmote, pripisuje Amschl nesrečnemu forsiranju priznani, enako t. zv. diagnostiki dejanskega stanu ali psihoanalize, pa tudi v ponovnem zaslišanju obdolžencev in prič vidi velike nevarnosti. Zelo lepo razvija pisatelj svoje ideje o pomenu izpraševanja: preiskovalni sodnik mora biti izvrstno podkovan v svoji stroki, mora biti splošno naobražen, imeti pa mora tudi jasen vpogled v praktično življenje: Kriminalna psihologija je navezana na kazuistiko. O vrednosti realij kot dokaznih sredstev si mora biti preiskovalni sodnik na čistem, kajti čeprav ima izvedenec zadnjo besedo, on, preiskovalni sodnik odreja, kako naj se postopa, on bodi »semper totus!«